KHÔ HẠN, THIẾU NƯỚC ĐANG XẢY RA Ở KHU VỰC NAM TRUNG BỘ

KS. **Nguyễn Văn Lý** – Đài Khí tượng Thủy văn khu vực Nam Trung Bộ

Đã gần 4 tháng nay, người dân ở khu vực Nam Trung bộ, nhất là ở khu vực miền núi đang phải đối mặt với đợt nắng hạn dai dẳng; hầu như các nơi trên khu vực đã không có mưa hoặc có lượng mưa rất nhỏ. Nhiều sông, suối ở khu vực miền núi dòng chảy xuống thấp và khô tận đáy, dẫn đến khô hạn, thiếu nước ảnh hưởng nghiêm trọng đến sản xuất nông nghiệp của người dân.

1. Tình hình khí tượng thủy văn những tháng đầu mùa khô năm 2014

Từ đầu tháng 01/2014 cho đến hết tháng 3/2014, hầu hết các tỉnh từ Bình Định đến Bình Thuận đều không có mưa hoặc có mưa nhỏ. Lượng mưa các nơi thiếu hụt so với trung bình nhiều năm (TBNN) cùng kỳ từ 70 – 95%, tỉnh Bình Định, Phú Yên phổ biến 30-80mm; tỉnh Khánh Hòa phổ biến dưới 20,0 mm; tỉnh Ninh Thuận và Bình Thuận chủ yếu dưới 5,0 mm. Ngoài ra, tổng lượng mưa trong 2 năm liên tiếp 2012 - 2013 đều thấp hơn nhiều so với TBNN.

Bảng số liệu đặc trưng khí tượng (Từ tháng 1 đến tháng 3 năm 2014)

Tỉnh	Trạm	T_{tb} (^{0}C)	So với TBNN	R (mm)	So với TBNN
Bình Định	Quy Nhơn	23.7	+0.8	31.1	-74%
	Hoài Nhơn	22.4	+1.2	84.2	-37%
Phú Yên	Tuy Hòa	23.8	+0.4	47.2	-61%
	Sơn Hòa	22.9	+0.7	5.1	-92%
Khánh Hòa	Nha Trang	24.3	+0.4	9.8	-89%
	Cam Ranh	25.1	+0.1	20.3	-69%
Ninh Thuận	Phan Rang	24.8	+0.9	6.5	-72%
Bình Thuận	Phan Thiết	24.8	+1.0	0.2	-98%
	La Gi	25.1	+0.5	0.4	-95%

Do tình trạng ít mưa nên dòng chảy trên các sông ở Nam Trung Bộ thiếu hụt so với TBNN cùng kỳ khoảng 30 - 75%. Mực nước bình quân tháng trên các sông đều thấp hơn so với TBNN cùng thời kỳ từ 14 – 83 cm; đặc biệt một số sông đã xuống mức thấp nhất lịch sử trong chuỗi số liệu quan trắc như: sông Cái Nha Trang tại Đồng Trăng là 3,42 m (ngày 17/3) và sông La Ngà tại Tà Pao: 115,63 m (ngày 01/02), đối với một số các sông suối ở miền núi tỉnh Phú Yên, Khánh Hòa, Ninh Thuận… đã không còn nước, khô đáy.

Bảng số liệu đặc trưng thủy văn (Từ tháng 1 đến tháng 3 năm 2014)

Sông	Trạm	Mực nước (m)			Lưu lượng (m^3/s)		
		TB	TBNN	So với TBNN	TB	TBNN	So với TBNN (%)
An Lão	An Hoà	19.23	19.60	-0.43	6.69	26.6	-74.8
Kôn	Bình Nghi	14.15	14.12	-0.02			
Kỳ Lộ	Hà Bằng	3.69	4.23	-0.54			
Ba	Củng Sơn	26.19	26.41	-0.22	69.2	110	-37.1
Dinh	Ninh Hoà	3.17	3.02	0.15			
Cái NT	Đồng Trăng	3.56	4.39	-0.83	12.0	52.8	-77.3
Cái PR	Tân Mỹ	34.70	34.71	-0.01			
La Ngà	Tà Pao	116.63	116.92	-0.29	34.9	51.5	-32.2
Lũy	Sông Lũy	23.16	23.30	-0.14	3.17	5.09	-37.7

Mực nước các hồ thủy lợi và thủy điện trên khu vực đều thấp hơn mực nước dâng bình thường (MNDBT) từ 2,5-5,0 m. Một số hồ ở Ninh Thuận và Bình Thuận thấp hơn MNDBT từ 8 m - 11 m như hồ Sông Quao - Bình Thuận thấp hơn 8,32 m, hồ Tân Giang - Ninh Thuận thấp hơn 11,6 m. Hầu hết các hồ dung tích nước chỉ còn 55-65% so với dung tích thiết kế; riêng các hồ chứa nước của tỉnh Ninh Thuận chỉ còn ở mức dưới 35%.

2. Ảnh hưởng của khô hạn đến sản xuất nông nghiệp ở một số tỉnh của khu vực Nam Trung Bộ

Ở tỉnh Phú Yên, tại huyện Đồng Xuân nhiều diện tích sắn, lúa và hoa màu bị khô héo, chết hàng loạt. Hơn 3.500 ha lúa ở huyện Đồng Xuân tỉnh Phú Yên kém phát triển vì hạn, trong đó hàng chục ha lúa ở các cánh đồng xã Xuân Sơn Nam, xã Xuân Quang 1, xã Xuân Lãnh…đang rơi vào tình trạng chết khô vì thiếu nước. Hiện nước sông Kỳ Lộ đã cạn kiệt, nhiều diện tích sản xuất tiếp tục bị đe dọa.

Tại Khánh Hòa, do ảnh hưởng của nắng nóng kéo dài nên tình hình sản xuất nông nghiệp ở huyện Khánh Vĩnh từ đầu năm đến nay gặp rất nhiều khó khăn. Trong đó, cây mía và cây lúa được xem là 2 loại cây trồng chính bị ảnh hưởng lớn nhất do tình trạng khô hạn kéo dài hiện nay, 30ha lúa ở xã Khánh Hiệp - huyện Khánh Vĩnh hiện đang gặp nhiều khó khăn; gần 400 hộ đồng bào dân tộc Raglay, T' Ring ở xã Liên Sang – huyện Khánh Vĩnh sống dựa vào 500 ha đất sản xuất. Toàn bộ đất sản xuất này phụ thuộc vào nước trời, cho nên đến nay tất cả diện tích đất sản xuất đều bị bỏ hoang.

Các tỉnh Bình Định, Ninh Thuận, Bình Thuận nhiều huyện cũng đã xảy ra khô hạn, thiếu nước cục bộ như huyện Phù Mỹ, Phù Cát, Vân Canh, Vĩnh Thạnh của tỉnh Bình Định; huyện Ninh Sơn, Bắc Ái, Thuận Bắc, Thuận Nam của tỉnh Ninh Thuận; huyện Tuy Phong, Bắc Bình, Hàm Thuận Bắc của tỉnh Bình Thuận vv…

3. Nguyên nhân gây ra khô hạn, thiếu nước

Thứ nhất: Do nắng hạn kéo dài nhiều ngày, làm cho các yếu tố khí tượng có sự biến đổi khác biệt so với chuỗi số liệu TBNN cùng thời kỳ. Hầu hết các trạm đều có nhiệt độ cao hơn TBNN cùng kỳ từ 0,4 -1,2^{0}C, đặc biệt là lượng mưa thiếu hụt lớn so với TBNN cùng thời kỳ từ 70 -95%.

Thứ hai: Do địa hình dốc, các sông có độ dài ngắn khả năng trữ nước ngầm kém, lượng mưa mùa lũ năm trước thiếu hụt từ 20-30% so với TBNN cùng kỳ, lượng mưa bổ sung của các tháng đầu mùa khô không có hoặc rất ít dẫn đến dòng chảy trên các sông đều thấp hơn rất nhiều so với TBNN cùng kỳ.

Thứ ba: thời gian từ tháng 1 đến tháng 3 hằng năm là thời kỳ sản xuất cao điểm của vụ đông xuân ở khu vực Nam Trung bộ, nên nhu cầu dùng nước cho sản xuất nông nghiệp cao, dẫn đến việc cạn kiệt nguồn nước; thêm vào đó, công tác quy hoạch sử dụng nước, bố trí công trình hồ chứa, thủy lợi còn hạn chế, mặt khác lượng nước tại các hồ chứa trong khu vực so với thời gian cùng kỳ đều ở mức thấp hơn TBNN.

4. Kết luận

Qua các số liệu tổng hợp, phân tích ở trên cho thấy, các yếu tố đặc trưng khí tượng thủy văn xảy ra trên khu vực Nam Trung bộ đều thiếu hụt rất lớn so với TBNN cùng thời kỳ. Căn cứ chỉ tiêu phân loại hạn hán, thì khô hạn thiếu nước xảy ra ở các tỉnh khu vực Nam Trung bộ trong thời gian qua là do sự kết hợp của cả 3 loại hạn Khí tượng, Thủy văn và Nông nghiệp.

Bên cạnh các diễn biến thời tiết phức tạp trong các tháng đầu mùa khô như hiện nay, cho thấy Biến đổi khí hậu đã và đang tác động rất mạnh đến thời tiết, khí hậu khu vực Nam Trung Bộ với các biểu hiện như nhiệt độ tăng cao, mưa ít, lượng mưa tập trung trong thời đoạn ngắn, đặc biệt là tình trạng nắng nóng, khô hạn kéo dài trong mùa khô diễn ra liên tục trong các năm gần đây. Trước tình hình đó, chúng ta phải đẩy mạnh các chương trình hành động và các biện pháp ứng phó với Biến đổi khí hậu trên địa bàn Nam Trung Bộ nhằm giảm thiểu các ảnh hưởng tiêu cực của biến đổi khí hậu gây ra.

Hạn hán đến sớm khiến nhiều diện tích lúa của người dân huyện Đồng Xuân tỉnh Phú Yên chết hàng loạt